Floating Point

Jak je reprezentovaný a proč někdy nefunguje

Augustin Žídek

augustin<at>zidek<dot>eu

2. června 2013

Historie

- Leonardo Torres y Quevedo 1914 – Analytical Engine s floating point

Historie

- Leonardo Torres y Quevedo 1914 – Analytical Engine s floating point
- Floating point vs fixed point (von Neumann)

Historie

- Leonardo Torres y Quevedo 1914 – Analytical Engine s floating point
- Floating point vs fixed point (von Neumann)
- Různé implementace až do 1985 – **IEEE 754-1985**

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů
- Konvertovali 64-bitový `float` na 16-bitový `int`
- “Neočekávaný overflow”

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů
- Konvertovali 64-bitový `float` na 16-bitový `int`
- “Neočekávaný overflow”

- **Burza ve Vancouveru** (1983)

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů
- Konvertovali 64-bitový `float` na 16-bitový `int`
- “Neočekávaný overflow”

- **Burza ve Vancouveru** (1983)
- Index podhodnocený o 44 %
- Zaokrouhlovací chyba se sbírala 22 měsíců

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů
- Konvertovali 64-bitový `float` na 16-bitový `int`
- “Neočekávaný overflow”

- **Burza ve Vancouveru** (1983)
- Index podhodnocený o 44 %
- Zaokrouhlovací chyba se sbírala 22 měsíců

- **Střely Patriot** (1991)

Post IEEE-754

- **Raketa Ariane 5** (1996), 10 let vývoje, 7 miliard dolarů
- Konvertovali 64-bitový `float` na 16-bitový `int`
- “Neočekávaný overflow”

- **Burza ve Vancouveru** (1983)
- Index podhodnocený o 44 %
- Zaokrouhlovací chyba se sbírala 22 měsíců

- **Střely Patriot** (1991)
- 28 mrtvých, nepřesnost 1/20 s kvůli 24-bitovým `float`

Post IEEE-754

Reprezentace – vědecká notace

$$4.2 \times 10^8$$

4.2 – mantisa
8 – exponent

Reprezentace floatu

$$+1.11001_2 \times 2^{1011} \ (= 3648)$$

Reprezentace floatu

$$+1.11001_2 \times 2^{1011} \ (= 3648)$$

Float	$+/-$	Exponent		Mantisa	
	31	30	23	22	0

32 (1+8+23) bitů

Reprezentace floatu

$$+1.11001_2 \times 2^{1011} \ (= 3648)$$

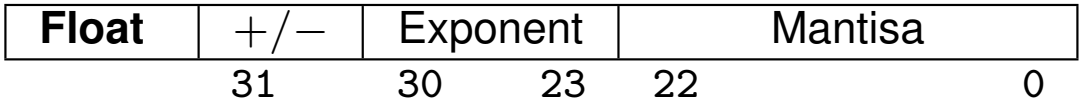

32 (1+8+23) bitů

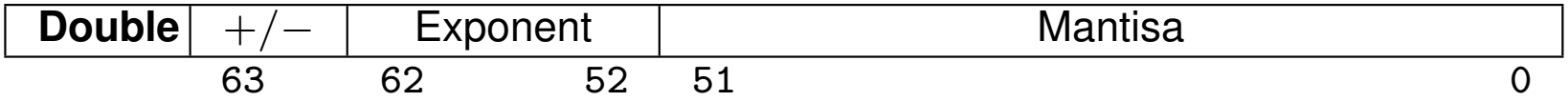

64 (1+11+52) bitů

Reprezentace floatu – mantisa

- Mantisa normalizovaná: $1 \leq \texttt{mantisa} < 2$

Reprezentace floatu – mantisa

- Mantisa normalizovaná: $1 \leq \texttt{mantisa} < 2$
- Vždy $\texttt{1}$ na začátku – není třeba ukládat (hidden bit)

Reprezentace floatu – mantisa

- Mantisa normalizovaná: $1 \leq \texttt{mantisa} < 2$
- Vždy `1` na začátku – není třeba ukládat (hidden bit)
- `mantisa = 01000...` Jaké číslo je reprezentováno?

Reprezentace floatu – mantisa

- Mantisa normalizovaná: $1 \leq \texttt{mantisa} < 2$
- Vždy `1` na začátku – není třeba ukládat (hidden bit)
- `mantisa = 01000...` Jaké číslo je reprezentováno?
  1 + 1/4 = 1.25

Reprezentace floatu – exponent

Exp (bin)	Exp (dec)	Hodnota
00000000	0	0 pokud `mantisa = 0`
00000001	1	2^{-126}
...	...	...
01111111	127	2^{0}
10000000	128	2^{1}
...	...	...
11111110	254	2^{127}
11111111	255	`inf` pokud `mantisa = 0`, jinak `NaN`

Reprezentace floatu – exponent

Exp (bin)	Exp (dec)	Hodnota
00000000	0	0 pokud `mantisa = 0`
00000001	1	2^{-126}
...	...	...
01111111	127	2^{0}
10000000	128	2^{1}
...	...	...
11111110	254	2^{127}
11111111	255	`inf` pokud `mantisa = 0`, jinak `NaN`

`double`: $2^{-1022} - 2^{1023}$

Reprezentace floatu – denormalizovaná mantisa

Pokud `exponent = 0`, stává se mantisa denormalizovaná

`0_00000000_10000000_00000000_00000000` $= 0.5 \times 2^{-126}$

Cvičení

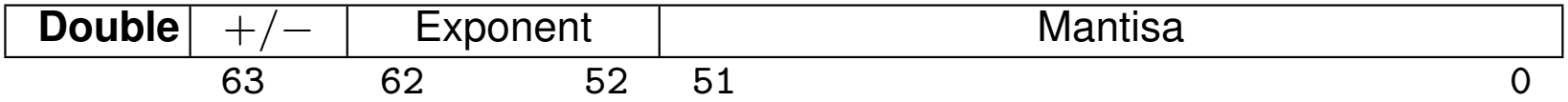

Cvičení

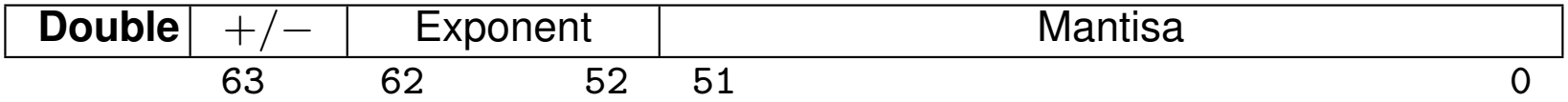

0x8000_0000_0000_0000

Cvičení

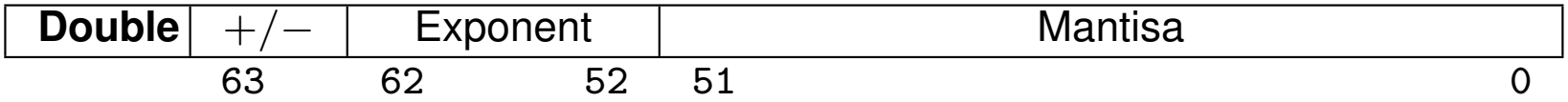

`0x8000_0000_0000_0000 = -0.0`

Cvičení

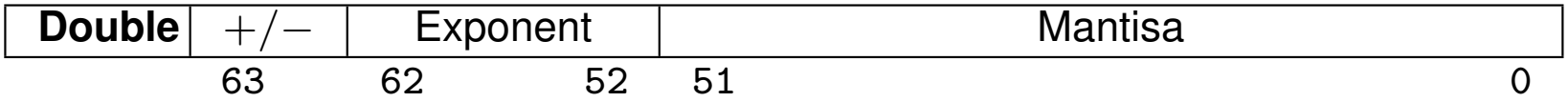


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000
```

Cvičení

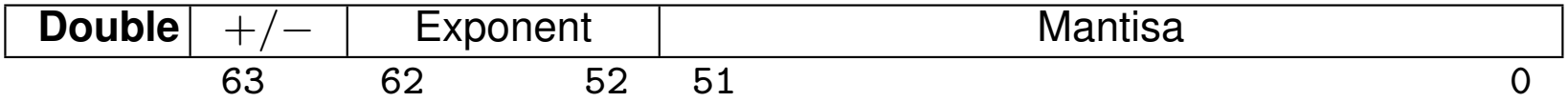


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000  = 1.5 * 2^1
```

Cvičení

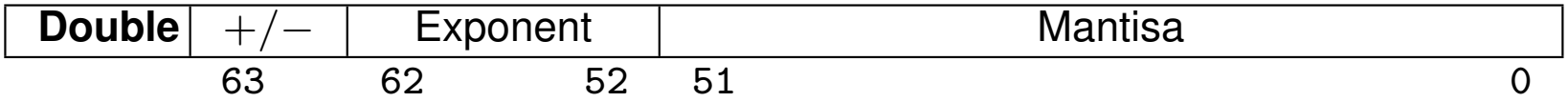


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000  = 1.5 * 2^1
0x7FF0_0000_0000_0000
```

Cvičení

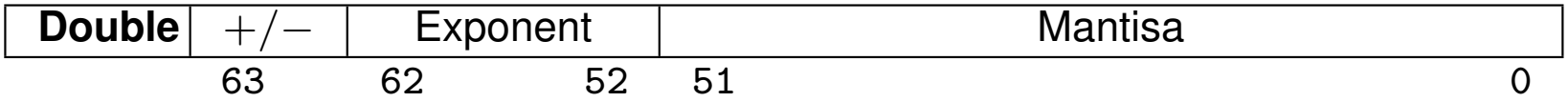


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000  = 1.5 * 2^1
0x7FF0_0000_0000_0000  = +Infinity
```

Cvičení

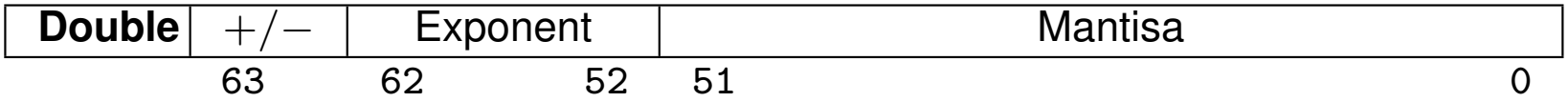


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000  = 1.5 * 2^1
0x7FF0_0000_0000_0000  = +Infinity
0x7FF0_0000_000A_0000
```

Cvičení

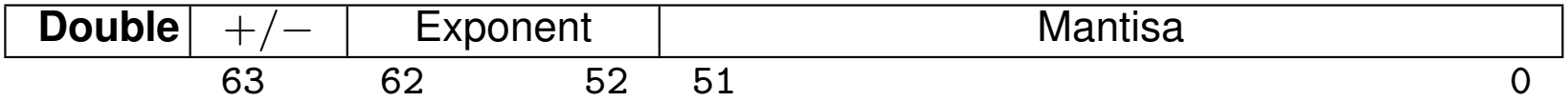


```
0x8000_0000_0000_0000  = -0.0
0x4008_0000_0000_0000  = 1.5 * 2^1
0x7FF0_0000_0000_0000  = +Infinity
0x7FF0_0000_000A_0000  = NaN
```

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$
- Nejmenší záporné analogicky

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$
- Nejmenší záporné analogicky
- Co nejmenší pozitivní? Pozor na denormalizované!

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$
- Nejmenší záporné analogicky
- Co nejmenší pozitivní? Pozor na denormalizované!
- Nejmenší `float`: $0.000...1 \times 2^{-126} \doteq 1.4 \times 10^{-45}$

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$
- Nejmenší záporné analogicky
- Co nejmenší pozitivní? Pozor na denormalizované!
- Nejmenší `float`: $0.000...1 \times 2^{-126} \doteq 1.4 \times 10^{-45}$
- Nejmenší `double`: $0.000...1 \times 2^{-1022} \doteq 5 \times 10^{-324}$

Největší, nejmenší

- Největší `float`: $1.111...111 \times 2^{127} \doteq 3 \times 10^{38}$
- Největší `double`: $1.111...111 \times 2^{1023} \doteq 2 \times 10^{308}$
- Nejmenší záporné analogicky
- Co nejmenší pozitivní? Pozor na denormalizované!
- Nejmenší `float`: $0.000...1 \times 2^{-126} \doteq 1.4 \times 10^{-45}$
- Nejmenší `double`: $0.000...1 \times 2^{-1022} \doteq 5 \times 10^{-324}$
- Viz proměnné `Float` a `Double`

Machine epsilon

- **Definice:** Rozdíl mezi `1.0` a nejmenším reprezentovatelným číslem, které je větší než jedna.

Machine epsilon

- **Definice:** Rozdíl mezi `1.0` a nejmenším reprezentovatelným číslem, které je větší než jedna.
- Minimální rozdíl mezi čísly aby byla považována za nestejná.

Machine epsilon

- **Definice:** Rozdíl mezi `1.0` a nejmenším reprezentovatelným číslem, které je větší než jedna.
- Minimální rozdíl mezi čísly aby byla považována za nestejná.
- `Float:` 1.19209290E-7
- `Double:` 2.2204460492503131E-16

Machine epsilon

- **Definice:** Rozdíl mezi `1.0` a nejmenším reprezentovatelným číslem, které je větší než jedna.
- Minimální rozdíl mezi čísly aby byla považována za nestejná.
- `Float:` 1.19209290E-7
- `Double:` 2.2204460492503131E-16
- Jednoduché vypočítat

Porovnávání

`float` lze porovnávat bitově jako `int`

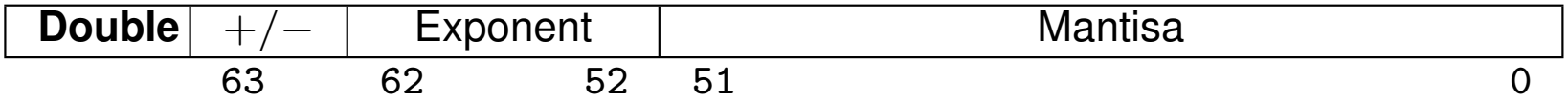

První úskalí

Jak je reprezentováno `0.1`?

První úskalí

Jak je reprezentováno `0.1`?

`1_11111101110_0110011001100110011001100...`

Aritmetika – násobení a dělení

$$(a \times 2^n) \cdot (b \times 2^m) = a \cdot b \times 2^{n+m}$$
$$(a \times 2^n) / (b \times 2^m) = a / b \times 2^{n-m}$$

+ normalizace

Aritmetika – sčítání a odčítání

Aritmetika – sčítání a odčítání

1. Denormalizuj na větší číslo
   $1 \times 2^1 + 1.9 \times 2^3 = 0.125 \times 2^3 + 1.9 \times 2^3$

Aritmetika – sčítání a odčítání

1. Denormalizuj na větší číslo
   $1 \times 2^1 + 1.9 \times 2^3 = 0.125 \times 2^3 + 1.9 \times 2^3$
2. Sečti/odečti
   $0.125 \times 2^3 + 1.9 \times 2^3 = 2.025 \times 2^3$

Aritmetika – sčítání a odčítání

1. Denormalizuj na větší číslo
   $1 \times 2^1 + 1.9 \times 2^3 = 0.125 \times 2^3 + 1.9 \times 2^3$
2. Sečti/odečti
   $0.125 \times 2^3 + 1.9 \times 2^3 = 2.025 \times 2^3$
3. Normalizuj
   $2.025 \times 2^3 = 1.0125 \times 2^4$

Je sčítání asociativní?

```
(1.0 + 1.0E40) - 1.0E40 = 1.0 + (1.0E40 - 1.0E40)
```

Je sčítání asociativní?

```
(1.0 + 1.0E40) - 1.0E40 = 1.0 + (1.0E40 - 1.0E40)
```

Hmm, někdy není...

Sčítání řad

$$\frac{1}{1} + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \ldots + \frac{1}{n} \neq \frac{1}{n} + \ldots + \frac{1}{4} + \frac{1}{3} + \frac{1}{2} + \frac{1}{1}$$

IEEE-754 zaokrouhlování

IEEE-754 zaokrouhlování

- Zaokrouhlování s preferencí sudé číslice (unbiased rounding)

IEEE-754 zaokrouhlování

- Zaokrouhlování s preferencí sudé číslice (unbiased rounding)
- $1.5 \doteq 2.0$, $2.5 \doteq 2.0$, $3.5 \doteq 4.0$

IEEE-754 zaokrouhlování

- Zaokrouhlování s preferencí sudé číslice (unbiased rounding)
- $1.5 \doteq 2.0$, $2.5 \doteq 2.0$, $3.5 \doteq 4.0$
- Výhoda: Statisticky stejně často $.5$ zaokrouhleno nahoru a dolu

IEEE-754 zaokrouhlování

- Zaokrouhlování s preferencí sudé číslice (unbiased rounding)
- $1.5 \doteq 2.0$, $2.5 \doteq 2.0$, $3.5 \doteq 4.0$
- Výhoda: Statisticky stejně často $.5$ zaokrouhleno nahoru a dolu
- Ukázky `RoundingProblem` a `RoundingProblem2`

Co s tím

Co s tím

- `print(random())` – alespoň intelektuálně upřímné

Co s tím

- `print(random())` – alespoň intelektuálně upřímné
- Použití knihoven (Apfloat, JScience), nástrojů (Matlab, Octave)

Co s tím

- `print(random())` – alespoň intelektuálně upřímné
- Použití knihoven (Apfloat, JScience), nástrojů (Matlab, Octave)
- V Javě `BigDecimal`

BigDecimal

- Libovolná přesnost, nástroje pro manipulaci

BigDecimal

- Libovolná přesnost, nástroje pro manipulaci
- Naprostá kontrola zaokrouhlování – ideální pro finanční matematiku

BigDecimal

- Libovolná přesnost, nástroje pro manipulaci
- Naprostá kontrola zaokrouhlování – ideální pro finanční matematiku
- `docs.oracle.com/javase/7/docs/api/java/math/BigDecimal.html`

Dotazy, řešení problémů?

augustin<at>zidek<dot>eu

Děkuji za pozornost